

Kā siltums un omulība GAISU MAITĀ

Vasaras saulgriežu laikā, kad dabā viss plaukst un smaržo, cilvēki daudz laika pavada ārā, pilnu krūti elpojot svaigu gaisu. Taču tieši šajās idilliskajās dienās izmešu rādītāji uzkāpj divreiz augstāk un bīstami pietuvojas pieļaujamai normai. Kas notiek? Tas, ka gandrīz katrā sētā deg jāņu ugunskurs un kūp grils. Tieši tāpat aukstajā sezonā nozīmīgu iespaidu uz gaisa kvalitāti atstāj apkures iekārtas.

Mājsaimniecības uz pjedestāla

Pagājušajā gadā izstrādājot Liepājas Gaisa kvalitātes uzlabošanas programmu, vērtēja un modelēja devumu no mājsaimniecībām kopumā. "Putekļu radīšanā mājsaimniecības ir otrajā vietā aiz stacionārajiem avotiem, kas pārsvarā ir ražošanas uzņēmumi ar A un B vidi piesārņojošās darbības atļaujām," saka Liepājas pašvaldības Vides daļas vadītāja Dace Liepniece. "Mājsaimniecības šos izmešus rada, protams, ar apkuri." Tikai trešajā vietā ir transporta radītie izmeši.

Šogad turpina programmas izstrādes laikā iesāktos papildmērījumus un papildu datu ievākšanu visā pilsētas teritorijā. Mērījumi notiek divus mēnešus vasaras sezonā, un divus mēnešus tos veiks apkures sezonā nākamā gada janvārī, februārī. Šovasar gaisa kvalitātes mērījumi veikti astoņos monitoringa punktos, no tiem sešus izveidojusi pašvaldība. Mērījumi notika sešās vietās papildus divām Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra (LVĢMC) monitoringa stacijām. Sliežu ielai raksturīga transporta ietekme un ostas tuvums, Nākotnes iela Tosmarē ir rūpnieciskais rajons, Miera iela Vecliepājā – blīvs privātmāju rajons, kur dominē individuālā malkas apkure, Krūmu ielā Velnciemā ir intensīva satiksme, bet Riņķu ielā dominē individuālā gāzes apkure, savu-

kārt Ģenerāļa Baloža ielā arī ir blīva satiksme un daudz jaukta tipa individuālās apkures. "Ir noklāta visa pilsēta, izvēles pamatojums ir dažādās ietekmes uz gaisa kvalitāti no transporta un uzņēmējdarbības, kā arī privātmāju rajonos ir samērā daudz grants seguma ielu, tur sakrīt izmeši no mājsaimniecībām ar putekļu daļiņām no ielām. Ceram mērījumus šajās pašās vietās turpināt arī nākamgad, tad datu kopa veidosies skaidrāka gan apkures, gan bezapkures sezonā," atzīmē D. Liepniece.

"Mērījumu rezultāti izskatās ļoti labi, satraukumam tiešām nav pamata," uzsver Vides daļas vadītāja. "Pārsniegumi divos vasaras mēnešos netika konstatēti." Putekļu paraugiem veiktas ķīmiskās analīzes, kas neuzrādot neko cilvēka veselībai ārkārtēji kaitīgu.

Ar godprātību pret kaimiņu

Kā apkures sezona un iedzīvotāju lietotās apkures ierīces un kurināmā izvēles ietekmēs gaisa kvalitātes parametrus, šobrīd nav prognozējams, atzīmē D. Liepniece. "Esam apzinājuši, ka Liepājā ir apmēram 2600 adreses, kurās izmanto cieto kurināmo. Ceram, ka šajā sezonā, kad iedzīvotāji var pieteikties apkures atbalsta maksājumiem, informāciju par skaitu varēsim gūt precīzāku, jo par vairāk kā 300 adresēm datus nevarējām ievākt. Cilvēki neatsaucās aptaujai, un viņus nebija iespējams saņemt. Varbūt pa šo gadu kāds ir nomainījis apkures sistēmu, arī šādā ziņā ceram uz aktuālākiem datiem," viņa pauž.

Anketās nebija darba uzdevums apzināt sīkāk kurināmā veidus, tikai uzzināt, vai izmantots tiek cietais, šķidrās vai cita veida materiāls. Tāpēc nevar pateikt, ar ko liepājnieki kurina krāsnis. Tiek pieņemts ka šis cietais kurināmais ir malka vai granulas, skaidro D. Liepniece. "Būtu jāizmanto kvalitatīva malka, jo, mitras pagales dedzinot,

Kurinot tikai ar kvalitatīvu un labi izžuvušu malku, ne tikai būtu mazāk izmešu un gaisa piesārņojuma, bet arī būtu vajadzīgs mazāks apjoms, lai mājās būtu silti.

var nākt melni dūmi un smaka. Pieļauju, ka ir cilvēki, kas izmanto gan vecās mēbeles, gan visu, ko var sadedzināt," viņa saka.

Apkures sezonā Vides daļa saņemot dažas sūdzības, ka kaimiņam kaut kas kūp un smird. Kaut ko līdzēt esot neiespējamā misija. "Var jau sūtīt Pašvaldības policiju, bet iekšā iet un krāsnī pārbaudīt ir praktiski neiespējami, ja saimnieks nevēlas ielaist. Tas ir godprātības jautājums, atbildības jautājums," atzīst D. Liepniece. Viņa norāda, ka valstī nav nekāda regulējošā vai kontroles mehānisma. Pašvaldība varot vien veikt pārrunas, izglītot, aicināt kurināt kvalitatīvi

un respektēt kaimiņus. "Un arī sevi galu galā. Ja dedzina kaut kādu mēslu, tas viss jau īpaši tālāk par paša zemes gabalu neiziet, īpaši mitrā laikā," viņa atzīmē.

Tirgū jābūt sausai malkai

Pretēji eiropiešu satraukumam gaisa kvalitāte nepasliktinās, stāsta LVĢMC vides speciāliste Aleksandra Kaniščeva. Pēc Eiropas Vides aģentūras datiem, no 2000. līdz 2019. gadam nozīmīgi samazinājies to cilvēku skaits, kas pakļauti liellam piesārņojumam. "Iespāids, ka gaisa kvalitāte kļūst arvien sliktāka, rodas

PADOMI

Ko ikdienā varam darīt, lai uzlabotu gaisa kvalitāti?

- Pārvietoties videi draudzīgāk.
- Kurināt ar sausu malku.
- Šķirot atkritumus.
- Rudeņos nededzināt lapas.

AVOTS: VARAM

tāpēc, ka visbeidzot mēs sākam par to runāt. Arī tehnoloģijas attīstās un piesārņojumu varam noteikt precīzāk un efektīvāk," viņa saka.

Gaisa kvalitāte pat uzlabojas, un tas notiek tāpēc, ka degvielas sastāvā vairs nav svina, tāpat attīstās automobiļu dzinēju tehnoloģijas, tas viss kompensē autotransporta skaita pieaugumu. Arī ražošanas uzņēmumiem ir modernas attīrīšanas iekārtas, daudz stingrāka vides prasību ieviešanas kontrole. Arī pieļaujamie izmešu normatīvi nav akmeņi iekalt, Pasaules veselības organizācija pirms gada izdevusi jaunas rekomendācijas, kas prasa pazemināt robežvērtības vairākām vielām.

Privātās apkures sistēmas dodot diezgan daudz no kopējā piesārņojuma, dažviet pat ieņemot pirmo vietu. "PM2.5 daļiņas ir galvenie izmeši, kas nāk no tām. Tā ir problēma, īpaši pilsētu centros, kur ir vēsturiska apbūve un nav centralizētās apkures. Ļoti svarīga ir kurināmā kvalitāte. Piestrādājot pie tās, pašvaldības var ļoti ievērojami samazināt savas emisijas no apkures sistēmām. Malkai jābūt kaltētai vismaz divus gadus, taču visbiežāk tirdzniecībā ir labi ja pa vasaru apžuvusi malka. Vēl viena lieta – tiek dedzināti atkritumi. Ja apkurei lieto vecas mēbeles, izmešos nāk klāt formaldehīdi un cikliskie aromātiskie oglekļa savienojumi, kas ir lakās, krāsās un līmēs," stāsta A. Kaniščeva. Viņa piekrīt, ka katram iedzīvotājam ir jāsāk ar sevi, tomēr nevajadzētu visu atbildību par vides jautājumiem pārlikt uz individu. "Liela atbildība ir pašvaldībām, vietējām iestādēm, NVO, valstij. Ja tirgū nonāk nekvalitatīvs kurināmais, tā nav patērētāja atbildība," viņa norāda.

UZZIŅAI

Eiropiešu bažas par gaisa kvalitāti

- Gandrīz puse respondentu uzskata, ka gaisa kvalitāte pēdējo desmit gadu laikā ir pasliktinājusies, tomēr šis īpatsvars kopš 2019. gada ir samazinājies par 11 punktiem.
- 65% eiropiešu uzskata, ka gaisa piesārņojuma jautājums būtu jārisina starptautiskā līmenī, 42% – Eiropas un valstu līmenī, 32% – reģionālā vai vietējā līmenī, 19% – visos līmeņos.
- 67% respondentu uzskata, ka jāpadara stingrāki ES gaisa kvalitātes standarti.

AVOTS: "EIROBAROMETERS" 2022

**Latvijas
vides
aizsardzības
fonds**

Materiāli tapuši ar Latvijas vides aizsardzības fonda atbalstu.
Par publikāciju saturu atbild SIA "Kurzemes Vārds" un reģionālās izdevniecības.